

Wojny Rosji: przyczyny, uwarunkowania, przebieg i następstwa działań wojennych Federacji Rosyjskiej w okresie pozimnowojennym

Cele

Projekt ma za zadanie analizę konfliktów zbrojnych, w które zaangażowana była w okresie pozimnowojennym Federacja Rosyjska. Główne cele projektu są następujące: ocena roli użycia siły we współczesnej rosyjskiej polityce zagranicznej; ocena specyfiki współczesnych rosyjskich działań wojennych na płaszczyźnie strategicznej i taktycznej; ocena adekwatności strategii i środków wybranych podczas tych konfliktów do realizowanych celów i uzasadniających wartości; ocena poziomu zgodności zachowań i działań Rosji w operacjach wojskowych z odpowiednimi normami prawa międzynarodowego (w tym prawa humanitarnego); porównanie rosyjskiego i zachodniego sposobu prowadzenia wojen.

Opis badań

Projekt będzie podzielony na cztery etapy: a) analiza historycznych i współczesnych uwarunkowań rosyjskich działań zbrojnych; b) analiza rosyjskich działań zbrojnych pod rządami Borysa Jelcyna (1991–1999); c) analiza rosyjskich działań zbrojnych rządami Władimira Putina i Dmitrija Miedwediewa (od 1999 r.); d) podsumowanie badań i sformułowanie wniosków dotyczących rosyjskiej praktyki działań zbrojnych Federacji Rosyjskiej po zakończeniu „zimnej wojny”.

Analiza każdego przypadku obejmie kontekst historyczny, przyczyny, uzasadnienie i cele operacji, stanowisko rosyjskich władz i społeczeństwa, zgodność rosyjskich działań z prawem międzynarodowym (w szczególności prawem do użycia siły i prawem humanitarnym), sposób prowadzenia operacji, wreszcie jej wyniki w skali krajowej i międzynarodowej.

Znaczenie

Po rozpadzie ZSRR, rosyjskie działania zbrojne miały na celu utrzymanie integralności terytorialnej Federacji Rosyjskiej i zachowanie wpływów Rosji w regionie. Ich skala, zakres terytorialny i skuteczność miały jednak ograniczony charakter. Pod rządami Władimira Putina nastąpił renesans rosyjskiego kompleksu wojskowo-przemysłowego (nieprzerwany wzrost budżetu obronnego do 2016 r., rozwój nowych rodzajów uzbrojenia, niekonwencjonalne sposoby prowadzenia operacji ofensywnych, znane jako „wojna hybrydowa”). W praktyce Rosja złamała niezadeklarowany zachodni monopol na użycie siły, istniejący od lat 90., a jej operacje stały się ważną cechą porządku międzynarodowego w drugiej dekadzie XXI wieku. Wszystkie wymienione wyżej czynniki pokazują, że badanie przyczyn i specyfiki współczesnych działań wojskowych Federacji Rosyjskiej w różnych częściach świata, celów jej operacji, a także wykorzystanych strategii i metod mają kluczowe znaczenie dla zrozumienia obecnego kształtu stosunków międzynarodowych i ich dynamiki, zwłaszcza – choć nie wyłącznie – w wymiarze polityczno-wojskowym.

Zaangażowanie Rosji w konflikty zbrojne, biorąc pod uwagę znaczenie i wpływ tych działań na kształt porządku bezpieczeństwa międzynarodowego, ich częstotliwość i koszty były badane stosunkowo często, zarówno w Polsce, jak i za granicą. W polskiej literaturze dominuje jednak podejście opisowe, podczas gdy zachodni uczeni koncentrują się głównie na konkretnych przypadkach rosyjskiego interwencjonizmu i ich wpływie na stosunki rosyjsko-zachodnie. Dlatego projekt stanowi innowacyjne i unikalne podejście, o czym świadczy pięć czynników: kompleksowa i systemowa analiza; unikalna, interdyscyplinarna metodologia; podejście porównawcze; skoncentrowanie się na istniejących prawidłowościach i powiązaniach; próba weryfikacji istniejących ram teoretycznych dotyczących konfliktów zbrojnych.

Oczekiwane efekty

Zaplanowane badania będą stanowić wartość dodaną za sprawą zebranych nowych danych, bardziej kompleksowej i pogłębionej analizy współczesnych konfliktów zbrojnych, a przede wszystkim propozycji nowego modelu do interpretacji dynamiki i ewolucji współczesnych rosyjskich działań wojskowych. Te zagadnienia są obecnie wyjątkowo aktualne. Od zakończenia „zimnej wojny” Federacja Rosyjska prowadziła działania zbrojne w Europie Wschodniej, na Północnym i Południowym Kaukazie, w Azji Środkowej i na Bliskim Wschodzie, przeznaczając na te działania znaczne zasoby i poważnie ryzykując swoją międzynarodową reputacją. Jego działalność militarna miała znaczący wpływ na ostatnie kryzysy międzynarodowe (Ukraina, Syria), a także na funkcjonowanie ładu międzynarodowego po zakończeniu zimnej wojny, stając się wyzwaniem dla krajów zachodnich, w szczególności dla Polski. Badanie rosyjskiej polityki dotyczących użycia siły może być kluczowe zarówno dla zrozumienia obecnego stanu stosunków międzynarodowych, jak i dla formułowania bardziej szczegółowych prognoz przyszłych wydarzeń. Projekt będzie również okazją do przetestowania teoretycznych koncepcji dotyczących charakteru i przebiegu współczesnych konfliktów zbrojnych oraz rosyjskiego sposobu użycia siły w stosunkach międzynarodowych.